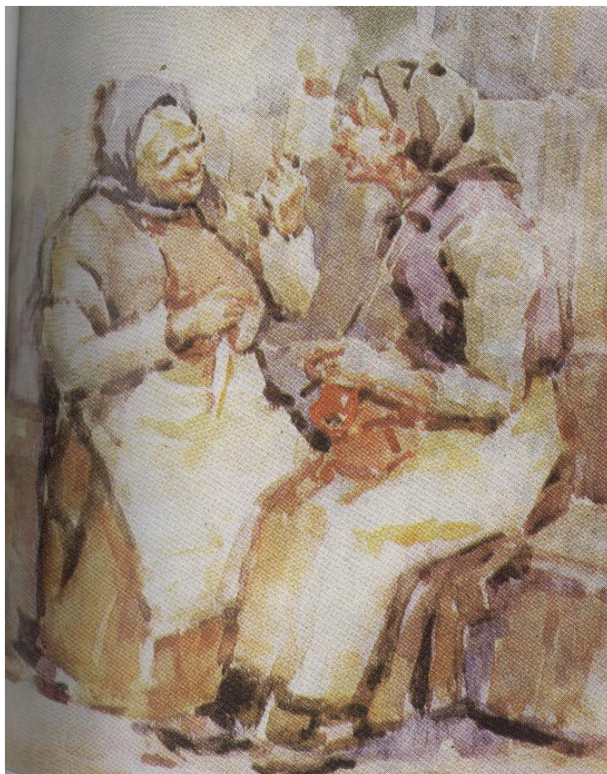

Анка Ирманова

*Език свещен
на моите деди*

Език свещен на моите деди,
Език на мъки, стонове вековни
Език на тая, дето ни роди
За радост не – за ядове отровни

Език прекрасен, кой те не руга
И кой те пощади от хули гадки?
Вслушвал ли се е някой досега
В мелодията на твоите звуци сладки?

Разбра ли някой колко хубост, мощ
Се крий в речта ти гъвкава, звънлива
От руйни тонове какъв разкош,
Какъв размах и изразитост жива?

Иван Вазов

Език свещен на моите деди

Език свещен на моите деди
колко бързо, колко много
ти си промени.
С чужди нови думи
с окончания на “*ция*”
трябва вече да говорим ние.
Нали вече сме в Европа
по европейска свирка българина
трябва веч да тропа.
Ето вижте – надписи,
реклами и табели
пишем на латиница.
Май ще я забравим нашата кирилица.
Дано името “*България*” опазим,
че това ако не сторим здравата ще я
загазим, пред света за срам голям ще
станем.
Няма да се сърдиме тогава,
че на нас ще викат:
“дупедавци”, “събуй гашци”
с ирония, злорадство враговете наши.
Език свещен на моите деди

господ да те пази за да не изчезнеш ти.
А за ваше уверение,
че е вярно туй що пиша
следва приложение:

А:

акция	акация
апликация	агитация
атракция	асоциация
амбиция	

Б:

бонификация

В:

ваксинация	вибрация
вулканизация	

Г:

галимация	градация
гравитация	газификация

Д:

девалвация	дисекция
демонстрация	дирекция
деноминация	деменция
дестинация	дистанция
дискриминация	документация
деградация	дотация
дипломация	декларация
делегация	демократия

Е:

етикетция
еманация
емиграция
электрификация

эмоция
эманципация
эрекция

И:

инфекция
инъекция
имунизация
имиграция
инфляция
индустриализация
институция
иллюстрация
инсталация
инвентаризация
интродукция
интервенция

информация
индивидуализация
инсинуация
инвестиция
индексация
инквизиция
импровизация
инстанция
излагация
индикация
имитация
инхалация
интеграция

К:

конституция
колективизация
координация
констатация
коммуникация
кремация

концепция
коагуляция
консультация
корупция
конспирация
корреспонденция

класификация
кулминация
кондиция
конфигурация
кооперация
колекция
комасация

климатизация
кинефикация
конфискация
коалиция
конфекция
компенсация

Л:

лекция
лустрация

лактация
локализация

М:

манифестация
механизация
манипуляция
модификация
миграция
мистификация

масовизация
мелиорация
милиция
менструация
мобилизация

Н:

номинация
национализация

нация
навигация

О:

оптимизация
обструкция
операция

оволяция
облигация
ондуляция

П:

Приватизация
полемиризация

промоция
презентация

провокация
политизация
протекция
пигментация

полиция
популяция
петиция

Р:

рационализация
резервация
реhabилитация
реставрация
реорганизация
реституция
регламентация
революция
реакция

ротация
реализация
резиденция
реформация
репарация
реквизиция
рекламация
релаксация

С:

станция
селекция
ситуация
сигнализация
социологизация
саторация

сензация
секреция
симуляция
секция
стимуляция
субстанция

Т:

топлофикация

У:

урбанизация
унификация

унция

Ф:

фармация
функция
фигурация
ферментация

фикция
фондация
фракция

Х:

халюцинация

химизация

Ц:

цивилизация
циркуляция

централизация.

Думи изчезнали от употреба в съвременната разговорна реч

Дюзен
Гагалк
Аршин
Купраля
Съоя
Дармон
Шиник
Ибриг
Крина
Армага
Нищелки
Чекрък
Кросно
Вартежка

Колиц
Калмокан
Масур
Натра
Скрипци
Зъбци
Пъпец
Снователка
Гръста
Паздерка
Чапрази
Бакрач
Синор
Бъкел

Калеври
Гети
Ута
Чумбер
Маркизе
Драменка
Гугулаза
Дьортлеме
Старчишка
Синия
Кърг
Оджак
Боджак
Джамал
Юлар
Букаи
Самун
Патара
Бардак
Пенжер
Джам
Бордей
Язла
Соба

Одая
Керевет
Пизул
Долап
Гавана
Куфия
Гьол
Бара
Кривачка
Забун
Антерия
Пайти
Качамак
Чакмак
Лъйчник
Парлама
Патардия
Гьорьолтия
Сокак
Бота
Бохча
Бахча
Кондури.

Турски думи и изрази излезли от
употреба в разговорната реч между
младите хора в селото.

Машала	Хаирсъз
Аферим	Бабаак
Ашколсун	Бош лаф
Кач буда	Бакшиш
Гял бурда	Чоклук
Гит бурда	Хаир
Чок селям	Алиш-вериш
Афедерсин	Джамбазлък
Гьормемиш	Варингъоз
Сабалолсун	Ортабудала
Зорла гьозеллик	Чаршия
олмас	Серсем
Сеир	Ачикгъоз
Джангър	Чалъшкан
Ошбулдук	Бамбадева
Бака сени	Сербез
Колайгеле	Шашкън
Биз бизе	Келепир
Аркадаш	Дур бакалъм
Рахат	Ош гелдин
Хаймана	

Оригинални Ценовски прякори

Ардак	Чунка
Брънза	Чорбар
Бъйла	Бодланка
Айдук	Кушкурло
Ботуш	Кутул
Джангуш	Кюрюм
Сом	Кьонда
Риба	Нука
Заек	Пордела
Чушка	Чукана
Черчеве	Карджю
Салкъм	Фъртуна
Шмекер	Щуреца
Шандър	Копича
Пиздул	Гълтата
Панзул	Солника
Шатала	Мингила
Мангур	Пърката
Таркало	Гангъла
Перука	Кесето
Крушанца	Къркела
Курабето	Пръдльо
Маджунко	Бибирчето
Влашка	Врабчето
Карига	Калцуна

Сойката
Мисирката
Калята
Цуки
Стоманата

Сомката
Кестела
Сармето
Чурито
Тупурдото.

Благословии и поздравления

Много ти здраве
Да си жив и здрав
Бъди щастлив
Приятен ден
На добър час
Лека нощ
Приятни сънища
Наслука
Лека работа
Спи спокойно
Честит имен /рожден/ ден
Бог да те благослови
Господ да те пази
Добра среща
Честита нова година
Весела коледа
Бог да ти помага
Много здраве си носи
Много поздрави на всички

Благословии на майстор-зидар при получаване подарък за новата къща.

1. Слушайте майстори, калфи и вие комшиеее /името на дарителя/ донесе за новата къща един дар, който струва 1500 златни наполеонаааа. Да му даде бог да иде на божи гроб и да се върне хаджияяяя.

2. Слушате вие майстори, калфи, роднини и вие комшиииии /името на дарителка/ подарява за новата къща един дар, който струва 1000 жълтици. Колкото са му нишките толкова да са /името на дарителка/ и жълтичкитеееее. Да и даде господ да стане на-добрата свекърва и да седне на оня свят на свекървиния стол, който още не е зает при св. Петър.

3. Слушайте майстори, калфи и вие комшиеее /името на дарителя/ подарява за новата къща голям дар. Да му даде господ 100 години живот и здраве на онзи свят да му се падне гюлова сянка над главата и шишенце с ракийка в ръката.

4. Слушайте майстори, калфи и вие комшиеее за новата къща донесе скъп дар най-хубавата мома в селото /името на

дарителката/. Бог да я благослови и да се ожени за най-богатия ерген в околията. Таз година да стане булка, а догодина да люлее бебе в люлка.

5. Който донесе дар за новата къща бог да го благослови, а който не донесе треска да го отресе.

Клетви използвани при конфликт **/особено при жените/**

Господ да та убий
Да пукниш дано
В дън земичката да потънеш
Хаир да не видиш
Чумата да те тръшне дано
Да ти изсъхнат ръчичките от дет за закачени
Да ти изсъхне езичеца и цял живот да
пелтечиш
Ух да та зароя дано
Цял живот да кукуваш
Пукалите да пукат в таз къща
Дано умреш
Бял ден да не видиш
На сърце да носиш в ръце да не държиш
Господ най-миличкото ти да вземе
Къоравичка да останеш дано

Да ти изсъхнат краченцата че като куче да си влачиш

Цял живот на чуждо да чакаш

В къща ти с трън да въртиш нищо да не закачиш

Дявалите да те вземат

Забавни куплети за забавления на малки деца и измяранка при игри

1. Друс, друс конче близо ли е лонче не е близо, не е далеч карай бате колата, да заминем селата, ро пепеляно, риза до коляно, наведи се долу дупето ти голо.

2. Друс, друс конче, конче къка ябълки на всички по едничка на /името на детето/ пълна торбичка.

3. Фър, Фър пиленце на къде ша фръкнеш? У баби ни на гости, какво ти даде баба едно перце фъррррррррр

4. Ой дуче, дуче кой ти купи туй бардуче? Татко свири купи го, мама игра плати го, дядо пръдна проби го.

5. Дошъл Георги донесъл шарени черги. Дошъл Яко донесъл кисело мляко, че като дошла Върба тя го изсърба, че кът дошла баба

Мария, като дигнала една олелия Како туй чудо от ваз зако не устаихте и за нас.

6. Оки боки шандароки, шаря мяра бик, изполовина бик, /име/ се скри, под кревата спи, /име/ го намери, /име/ го наби, най-голямото магаре си ти с дългите уши.

7. Ина дика дивиндика, сурма дан косита, пета гура айде рупчо-скрупчо заапи гор фърли го, майни го.

8. Апчи бапчи пекано кебапчи, риба шука махай се от тука.

Фамилни имена свързани с професии

Бояджиев

Абаджиев

Вапцаров

Гайтанджиев

Бозаджиев

Говедаров

Коларов

Гайдаров

Железаров

Кацаов

Дърваров

Ковачев

Ножаров

Налбантов

Косаков

Коняров

Баказджиев

Сарачев

Женски имена – име на цвете

Роза

Гьола

Бона

Трендафила

Детелина
Виолета
Маргарита
Теменуга
Латинка
Гергина
Хризантема
Жасмина
Димитрина
Здравка
Иглика

Камелия
Кремена
Карамфила
Невена
Пламена
Цвета
Лилия
Ружа
Звезда
Лиляна

Фамилни имена с произход – животни
или растения

Мечкаров
Гущеров
Вълков
Маймункова
Валчев
Гълъбов
Соколов
Гарванов
Щъркелов
Овчаров
Козаов
Коняров
Говедаов

Биволаров
Рибарав
Лисичков
Зайцев
Гаргов
Шаранков
Ястребов
Мулетаров
Патев
Петлешков
Жабленски
Заеков
Таласъмов

Свинаров
Акациев
Яворов
Ясенов
Горанов
Крушев
Дърваров
Лозаров

Биберлиев
Гъбаров
Здравков
Пиперков
Чимширов
Трендафилов

Глаголни форми по адрес на нетрезвен мъж

Напукал се е
Напил се
Наплюскал се
Намокрил се
Натарарянкал се
Насвяткал се
Намуркал се
Накъркал се
Намуцкал се
Нашляпал се

Накудкудакал се
Насмукал се
Накльопапал се
Напомпил се
Отрязал се
Налял се
Нальокал се
Усветил се
Натряскал се

Сравнения в разговорната реч

Мълчи като риба
Лае като куче

Гледа като отровен от гъби
Гледа като пукал
Пълзи като мравка
Върти се като муха без глава
Дърпа се като магаре на мост
Стои като чукач
Ходи като мламосан
Умилква се като лисица
Ходи като сомнамбул
Пърди като кон
Опъва се като рак на бързей
Бяга като дявол от тамян
Беден като църковна мишка
Мърмори като изпъден поп от черква
Залепил се като кърлеж
Гладен като въшка
Пребледнял като бялата пръст
Прежълтял като пъпеш
Пее като славейче
Хапи като пепелянка
Кокори се като настъпена жаба
Напил се като свиня
Яде като разпран
Пие като смок
Увиснал като пуяк на пращина
Увиснал като прани гащи
Гледа като насрано дете майка си
Сърцето му тура като на голо сираче дупето

Бяга като стрела
Реже като бръснач
Спи като умрял
Заспал като малко бебе
Реве като магаре
Пали се като чакмак
Върти се като гивиндия
Лъже като дърт циганин
Изгладнял като вълк
Тромав като мечка
Тъп като на слон гъза
Тъп като налъм
стои като гръмнат не улучен
Измята се като фурнаджийска лопата
Червен като божур
Лази като буболечка
Зачервил гребена като битолски просяк
Мята се като риба на сухо.

Съдържание

1. Език свещен на моите деди	1
2. Думи изчезнали от употреба в съвременната разговорна реч	6
3. Турски думи и изрази излезли от употреба в разговорната реч между младите хора в селото	8
4.Оригинални Ценовски прякори	9
5. Благословии и поздравления	10
6.Благословии на майстор-зидар при получаване подарък за новата къща	11
7. Клетви използвани при конфликт /особено при жените/	12
8.Забавни куплети за забавления на малки деца и измяранка при игри	13
9.Фамилни имена свързани с професии	14
10.Женски имена – име на цвете	14
11.Фамилни имена с произход – животни или растения	15
14.Глаголни форми по адрес на нетрезвен мъж	16
15. Сравнения в разговорната реч	16

*Материалът е подготвен със
съдействието на
Интернет център – с. Ценово*

*с. Ценово, обл. Русе
Ул. “Цар Освободител” №79
Тел. 08122 / 21-60
E-mail: ic.cenovo@chitalishte.bg*

Анка Иванова Ирманова

Родена през 1931 година в с. Ценово. Учи в Ценово, гр. Бяла и завършва учителския институт в гр. Плевен. Учителствува в Основно училище “Хр. Ботев” в с. Ценово от 1949 – 1986 г. Активно участва в обществения живот на селото, като самодеец в театралния състав при читалището, дългогодишна ръководителка на смесен хор, а от 25 години създава и ръководи женска фолклорна група “Ценовски баби“. Създава и ръководи група за стари градски песни към читалището. Сътрудничи при написване историята на селото. Издирва и описва местни народни обичаи. По неин сценарий, организация и участие са възпроизведени и записани на мултимедийни носители : Старовремска ценовска сватба /1989 г./, годеж, нашиванки, мена, коледуване, лазаруване, седянка, тлъка и др. Награждавана е с медали, значки и грамоти от просветното министерство и обществени организации. Пише стихове за деца, детски приказки поздравления в стихотворна форма по различни поводи. От 1949 г. до 2006 г. е член на читалищното настоятелство